

ask-1 nebî

Doğumunun 1443. Yılında Hz. Peygamber

Love for the Prophet: The Prophet
Muhammad on the 1443th Anniversary
of his Birth

8 Nisan – 15 Temmuz 2014
Topkapı Sarayı Müzesi, Hazine Koğuşu

8 April – 15 July 2014
Topkapı Palace Museum, Treasury Ward

HIRKA-I SAADET DAİRESİNDE HZ. PEYGAMBER'İN EMANETLERİ

SEVGİ AĞCA

A

llah'ın dinini yeryüzünde yaymak üzere görevlendirilen son peygamber, Hz. Muhammed (s.a.v), tebliğ vazifesini yaparken birçok zorlukla karşılaşmıştır. Müşriklerin şiddet içeren eylemlerine Medine'ye hicretinden sonra, savaş emrini içeren ayetin¹ inzalinin ardından başında bulunduğu İslâm ordusuyla savaşla karşılık vermiştir. Hz. Peygamber'in yanında yer alan müminler Allah'ın dinini yaymak için öldürmüş ve şehit olmuşlardır. Savaş sadece meydanlarda ve cephelerde değil entelektüel ortamlarda da devam etmiştir. Şöyle ki, İslâm'ı hicveden şiirler okuyan şairlerin karşısında İslâm'ı öven şiirler söyleyen Müslüman şairler de bu alanda birbirleriyle kıyasıya mücadele etmişlerdir.

İslâm'ın önemli şairlerinden biri olan Abdullah ibni Revaha'nın Mute'de ölümü Hz. Peygamber'i yalnızca bir Sahabiden değil aynı zamanda önemli bir şairden de mahrum bırakmıştır. Hz. Peygamber onun şiirlerini Hassan ve Kaab ibni Malik'in şiirleriyle denk tutmaktadır. Ancak dönemin diğer şairlerini gölgede bırakan iki Arab şairi vardır. Bunlardan biri Lebib diğeri ise Zühayr ibni Ebi Selma'nın bir sonraki neslinden ve önemli şairlerden olan Kaab bin Zühayr'dir. Mekke'nin fethiyle birlikte İslâm'ın hızla yayılmasıyla kardeşi Buceyr Müslüman olan Kaab, İslâmı reddettiği gibi Hz. Peygamber'e karşı da bir hiciv yazar. Hz. Peygamber bunun üzerine suçluyu öldürmenin İslâm'a hizmet olacağını bildirir. Yaptıklarından pişman olan Kaab bin Zühayr, Medine'ye gelerek Cüheyne'li bir adamın evine sığınır ve Müslüman olur.

"Sabah namazını kılmak için mescidde toplanan sahabelerin arasına karışan Kaab, Hz. Peygamber'in karşısına çıkıp elini onun elinin üzerine koyarak "Ya Resûlullah, eğer Zuhayr oğlu Kaab, pişman olarak karşına gelse onu kabul eder misin?" diye sorar. Hz. Peygamber kabul edeceğini söyleyince Kaab, "Ya Resûlullah, ben Zuhayr oğlu Kaab'ım" der. Hz. Peygamber Kaab'ı öldürmek için yerinden fırlayan sahabeleri durdurur ve Kaab duruma uygun olarak nazmettiği kasidesini okur. Teması bağışlanma dilemek olan, geleneksel bedevî üslubuyla kelime seçimi ve ahengi mükemmel pek çok canlı tabiat tasvirleri içeren şiirin son kısmı Hz. Peygamber'i ve muhacirleri methetmektedir.

"Peygamber bir nur, nurun kaynağı
Allah'ın kılıçlarından biri Hind kılıcı
Kureyşlilerin arasında Mekke'de
Sahabileri İslâm'ı seçtiklerinde
Gidin dediler vadiden Mekkeliler

1- "Zulme uğradıklarından dolayı kitalde bulunacak mü'minlere kitalere izin verilmiştir. Muhakkak ki Allah onlara yardım etmeye hakkıyla kâdirdir. O mü'minler ki "Rabbimiz Allah'dır" demekten başka bir sebep yokken haksız yere yurtlarından çıkarılmışlardır."
(Hacc Suresi, 22:39-40)

*Ancak onlar zayıf ve korkak olarak gitmediler
Atların üzerinde silahları az, öne meyilli
Fakat kahraman, gururlu, asil çehreli, parlak giysili
Sanki savaşmak için
Davud zırhı örgülü"*

Kaab şiirini bitirince Hz. Peygamber üzerindeki hırkasını çıkarıp, şairin şiirdeki ustalığını takdir ettiğini göstermek üzere omuzlarına bırakmıştır². Ka'b bin Zühayr, hayatı boyunca bu emaneti büyük bir gururla muhafaza eder. İlk Emevî Halifesi Muaviye bin Ebû Süfyan, biraz da halifeliğini meşrulaştırmak için, Ka'b bin Zühayr'den Hz. Peygamber'in hırkasını satın almak ister. Hz. Peygamber'in bu aziz hatirasını parayla takas etmeyen Ka'b bin Zühayr'in vefatından sonra varisleri Hırka'yı Muaviye'ye satarlar. Hırka-i Saadet'in Halife Muaviye'nin nezdinde muhafaza edilmesi, ona yeni bir anlam kazandırmış ve bu tarihten itibaren bir hilâfet sembolü olarak kabul edilir olmuştur. Hırka-i Saadet, Emevîler'den sonra Abbasîler'e, daha sonra Memlûklar'a intikal etmiştir. Osmanlı Devleti'ne intikali ise Yavuz Sultan Selim döneminde olmuştur.

Yavuz Sultan Selim'in, İslâm âleminin bölünmesini engellemek amacı ile çıktığı zorlu seferin sonunda, Çaldıran Ovası'ndan zaferle ayrılmış olması (23 Ağustos 1514),³ İslâm âlemi nezdinde, hem Sultan'ın şahsına, hem de Osmanlı Devleti'ne büyük bir itibar kazandırmıştır.

Yerli ve yabancı kaynaklar, Yavuz'un dini samimiyetini kabul ederler. Ünlü tarihçi Joseph von Hammer, Yavuz Sultan Selim'in, Kahire'nin ele geçirilmesinden sonra yapılan ilk duada; halıları kaldırtarak, başını çıplak yere dayayıp secde ettiğini ve ağladığını aktardıktan sonra, "Osmanlı sultanlarının tarihinde buna benzer başka bir sofuluk örneği görülmemiştir"⁴ ifadeleriyle, bu benzersiz olayın önemini vurgular. Yavuz Sultan Selim, Mısır Seferi'nin başlarında hilâfet işleriyle meşgul olmamış, fakat 28 Ağustos 1516'da Haleb'e girdiğinde, Mekke ve Medine ile ilgili hassasiyetini belirtmiştir⁵. Haleb Büyük Camii'nde kılınan ilk Cuma namazında hatip, hutbede Yavuz Sultan Selim'i adını zikretmeden "Hâkimü'l Harameyniş-Şerifeyn" unvanıyla anmıştır. Yavuz Sultan Selim, hatibe müdahale ederek, bu unvanı "Hâdimü'l Harameyniş-Şerifeyn" olarak düzeltmiş⁶ ve bu unvan bir gelenek olarak yüzyıllar boyunca kullanıla gelmiştir. Ancak söz konusu unvan tek olmayıp, Osmanlı padişahları zaman zaman

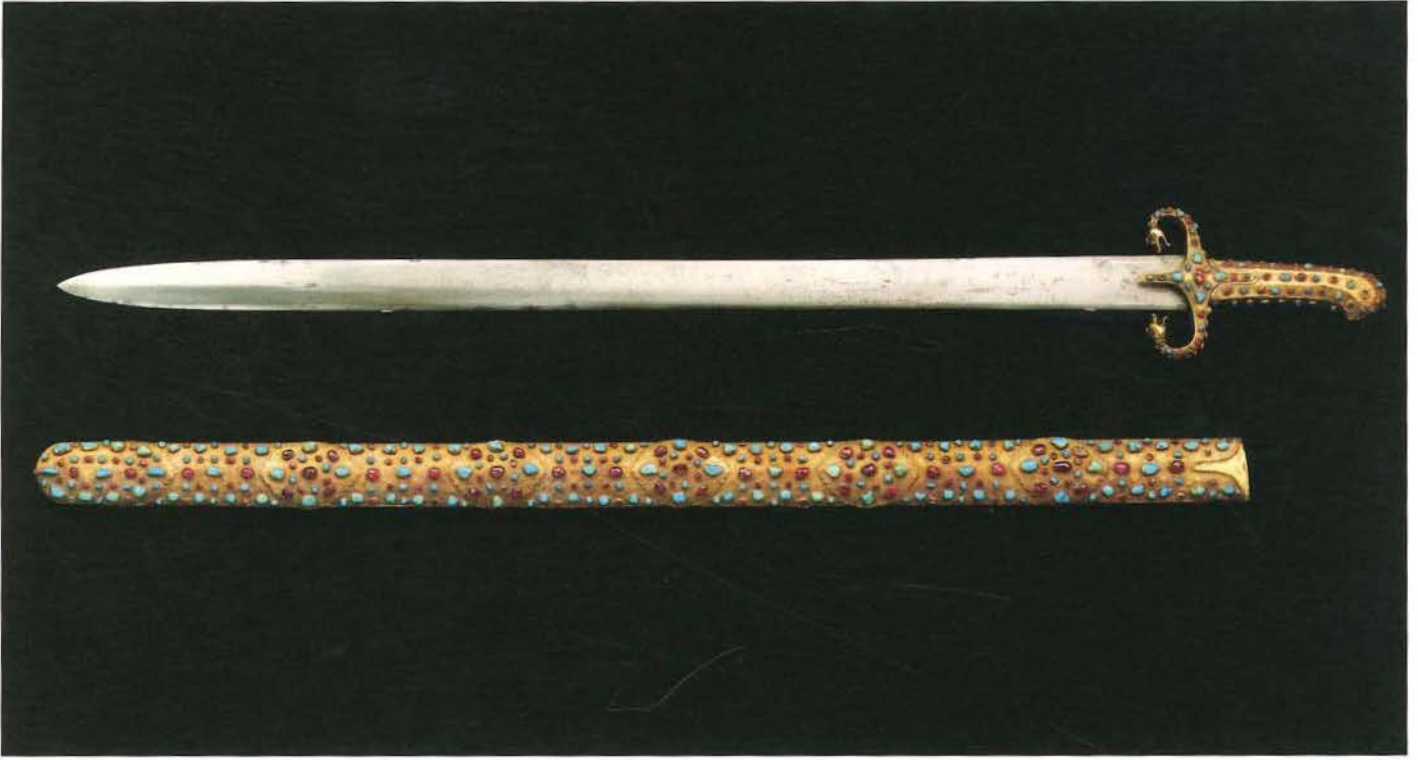
2- Lings 2004, s. 697-700.

3- Emecen 2010, s. 92-118.

4- Hammer 1783, s. 327.

5- Tansel 1969, s. 216.

6- Eyüb Sabri 1884, s. 77; Öztuna 1978, c. 3, s. 234; Atalar 1991, s. 19; Ağca 2008, s. 30.

Resim 2 - Hz. Peygamber'in Kılıcı TSM 21/129

"Hâkimü'l Haremeyni's-Şerifeyn" unvanı ile de anılmışlardır⁷.

Yavuz Sultan Selim, Mısır'da kaldığı süre içinde, Mekke Şerifi Bekrât'ın oğlu Ebû Numey'i kabul eder. Ebu Numey 3 Temmuz 1517'de Kahire'ye ulaştığında, törenlerle karşılanır⁸ Hünkar, Osmanlı Devleti'ne itaatlerini arz eden ve yanında getirdiği hediyeleri sunan Ebû Numey'e ziyadesiyle hürmet gösterir⁹.

Muzaffer Sultan Selim, Kahire dönüşü beraberinde getirdiği kutsal emanetleri Padişahlara mahsus yapılmış olan Has Oda'da niş dolap içinde muhafaza eder. Dönemin tarihçileri, Yavuz Sultan Selim'in Mısır'dan dönüşünde, Hırka-i Saadet, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Uhud Savaşı'nda kırılan dişinin bir parçası, bir tutam Sakal-ı şerif ile Kâbe anahtarlarını da beraberinde getirdiği konusunda müttefiktirler. İslâm peygamberinin bu önemli yadigârları, halen Türkiye Cumhuriyeti'nin koruyuculuğu altında muhafaza edilmektedir. (Resim 1)

Yaygın kanaatin aksine, Has Oda/Hırka-i Saadet Dairesi'nde muhafaza edilen kutsal emanetlerin tamamının Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi'nin sonrasında getirilmediği, kutsal emanetlerin sayısının yüzyıllar geçtikçe arttığı ve halifeler nezdinde iyi korunan bu mekâna; tereke, vasiyet, satın alma yoluyla dâhil oldukları, kronik-

lerden ve arşiv belgelerindeki kayıtlardan izlenebilmektedir.

Hz. Peygamber'in Hz. Ömer'e hediye ettiği kılıcı, Emevîlerin ardından Abbasilere geçmiş, Bağdad'a giren Memlûk hükümdarı Baybars tarafından halifeler nezdindeki hazineden alınmıştır. Hz. Peygamber'in kılıcı yüzyıllar boyunca Baybars el-Bundukdarî'nin soyu tarafından muhafaza edilir. Bir gece bu soydan gelen Süleyman'ın rüyasına Hz. Peygamber girer ve kılıcını Sultan Murat'a göndermesi gerektiğini söyler. Süleyman el-Bundukdarî rüyasını anlattığı bir mektupla kılıcı İstanbul'a gönderir¹⁰. Sultan III. Murad 1574'de tahta çıktıktan birkaç ay sonra, Hz. Peygamber'in kılıcı bu suretle kutsal emanetlerin arasına dahil olur¹¹. (Resim 2)

İlk olarak Hayber'in fethinde Hz. Peygamber tarafından, Hz. Ali'ye verilen "Ukâb" isimli Sancak-ı Şerif, uzun yıllar Şam Kalesi Hazinesi'nde korunmuştur. Sancak-ı Şerif, surre alayıyla birlikte, her yıl Haremeyn'e gönderilir, hac vazifesi ifa edildikten sonra, yine surre alayı ile birlikte Şam'a döner ve törenle alındığı Şam Kalesi'ndeki hazineye, yine törenle yerleştirilirdi. Sancak-ı Şerif, 1593 yılında Avusturya Habsburg savaşı için İstanbul'a getirilir ve savaştan sonra yerine iade edilir. Ertesi yıl 1594'te Macaristan seferi için Şam'dan İstanbul'a getirilen Sancak-ı Şerif bir daha gönderilmeyecek, Has Oda içinde muhafaza edilmeye başlanmıştır¹².

7- İpşirli 1999, s.35.

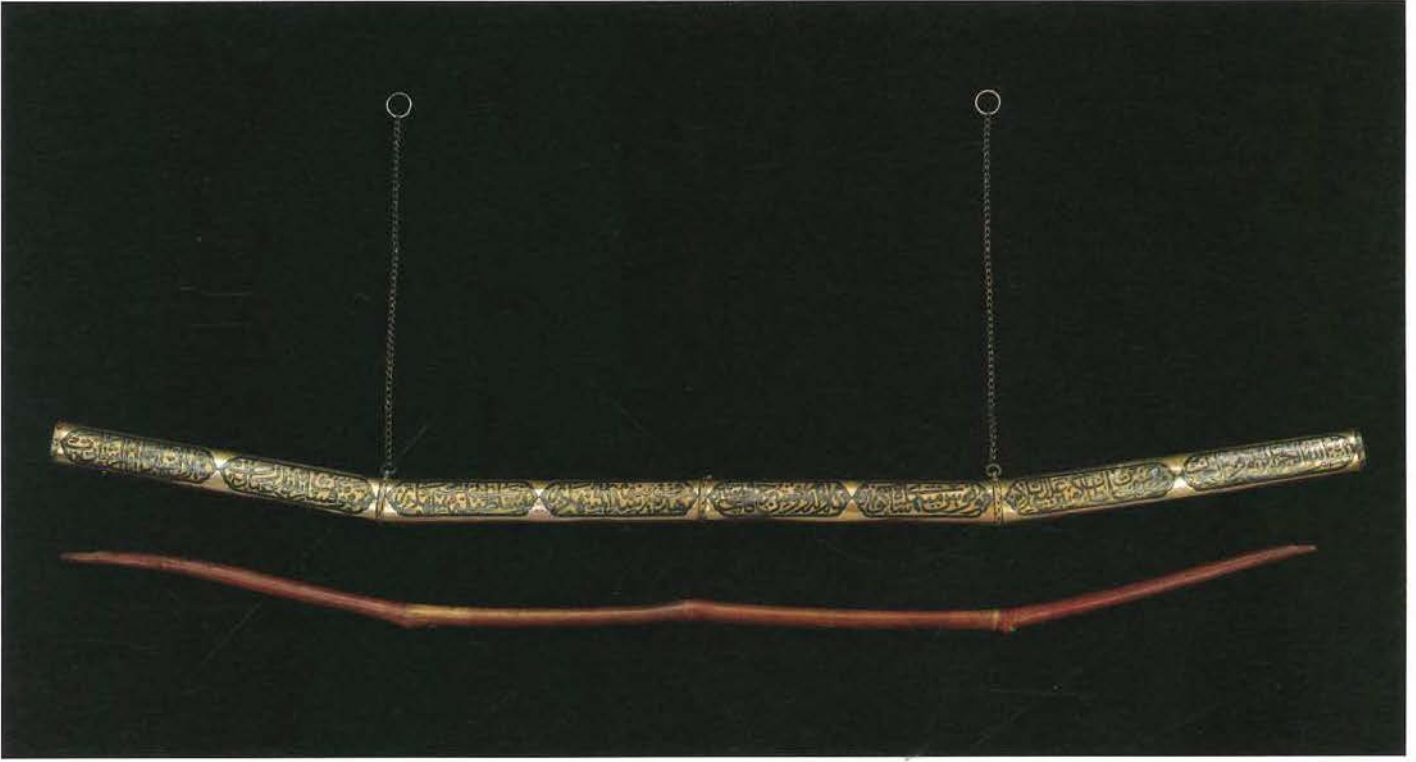
8- Senemoğlu tarihsiz, s. 215.

9- Emecen 2010, s. 303.

10- TSMK, R. 1304, y. 90b.

11- Necipoğlu 2006, s. 195; Fetvacı 2013, s. 219.

12- Ağca 2013, s.21.

Resim 3 - Hz. Peygamber'in Yay ı TSM 21/68

Has Oda'da muhafaza edilmeye başlanan kutsal emanetlerin sayısı Sultan I. Ahmed döneminde artar. 1611 yılında onarılan Kâbe'den, Sultan I. Ahmed tarafından altından bir yenisi yaptırılarak değiştirilen, Kâbe'nin eski gümüş yağmur oluğu ile, dayanıksızlaştığı için Kâbe'nin duvarından çıkarılan ahşap parçadan yapılmış bir asa, Medine'de, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) kabri Ravza-i Mutahhara'dan da, yerine elmaslı büyük bir mücevher yerleştirmek suretiyle alınan, incilerle bezeli bir altın levha, bu dönemde kutsal emanetlere dâhil olmuştur¹³. Kroniklerden Sultan I. Ahmed (sal.1603-1617) döneminde Hırka-i Saadet'in Yavuz Sultan Selim'in yaptırmış olduğu bu rafın içinde korunmaya devam edildiği öğrenilmektedir¹⁴.

Hicrî 11 Ramazan 1097 (Milâdî 1 Eylül 1686) tarihli eşya defterinde, Has Oda eskileriyle birlikte, silâhdârlar nezdinde muhafaza edilen eşyaların listesi verilmektedir. Hırka-i Saadet Dairesi içinde yer alan Silâhdâr Hazinesi'nde; Osman bin Affan'ın kılıcı, Halid bin Velid'in iki adet kılıcı, Zübeyr bin Avvam'ın kılıcı, Katib-i Resûlallah Ebû'l Hasan'ın (Hz. Ali) kılıcı, Muaz bin Cebel'in kılıcı, Cafer-i Tayyar'ın kılıcı, Ammar bin Yasir'in kılıcı, İmam Zeynel Abidin'in kılıcı ve iki adet sahâbe kılıcının bulunduğu tespit edilebilmektedir¹⁵.

Hicrî 1291 (Milâdî 1874-1875) tarihli bir diğer defter ise, Hz. Fa-

tıma'ya atfedilen kutsal emanetlerle ilgili bilgiler vermektedir. "Kırım Hanı Selim Giray'ın kızı Fatma Sultan'ın vefatının ardından, terekesinden çıkan, Hz. Fatıma'nın hırkası, gümüş bir kutu içinde muhafaza edilen bir adet Lihye-i Saadet, küçük bir kese içinde muhafaza edilen Sakal-ı Şerif, Hz. Ömer tarafından yazılmış bir En'âm-ı Şerif, Hz. Ali hattıyla yazılmış Bakara Sûresi'nin de içinde bulunduğu mukaddes emanetler ve teberrükât, Emanât-ı Mübareke Hazine-i Celilesi'ne dâhil olmuştur"¹⁶.

Hicretin üçüncü yılında, Mekkeliler'in, Bedir Savaşı'nın intikamını almak için Uhud Dağı yanında konumlanmaları üzerine, İslâm ordusu da Hz. Peygamber önderliğinde, Medine'den çıkar. Savaşta Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yerlerinden ayrılmamalarını emrettiği okçuların saflarını terk etmeleri üzerine, ordu bozguna uğrar, bu zor koşullarda aldığı bir darbe sunucunda, Hz. Peygamber'in dışı kırılır¹⁷. Yüzyıllar boyunca muhafaza edilen bu mübarek dış Yavuz Sultan Selim döneminde kutsal emanetler dairesine dahil olmuştur.

Hz. Peygamber, döneminin önemli devlet merkezlerine, önemli kabilelere, İslâm'a davet mektupları yazmaya karar verip, bununla ilgili çalışmalara başladığında; ashaptan Selman-ı Farisî, İran hükümdarlarına göndereceği mektubun altına mühür basılmaması durumunda mektubun kabul edilmeyeceğini bildirmiştir. Bunun

13- Çuhadar 2003, s. 207-230.

14- TSMK, R. 1304, y. 90b.

15- TSMK, D. 8, 6b-7a.

16- TSMK, D. 262/2, 2b; D. 262/3, 1b.

17- Sofuoğlu 1989, cilt. 8, s. 3815-3816.

Resim 4 - Sancak-ı Şerif Mahfazası TSM 21/29

üzerine Hz. Peygamber, mühür kazdırmaya karar verir. Mührünün üzerine "Abdullah oğlu Muhammed" yazılmasını istemişse de, mühür hazırlayan hakkâk unutup "Muhammed Resûlullah" yazar. Günümüze ulaşan İslâm'a davet mektuplarının üzerinde de bu mühür bulunmaktadır. Hz. Peygamber'in vefatından sonra sırasıyla; Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer dönemlerinde de halifeler nezdinde muhafaza edilen mühür¹⁸, Hz. Osman'ın hilâfeti döneminde kaybolmuştur. Duruma çok üzülen Hz. Osman, günlerce mühür aratmış, kaybolduğuna kani olunca da akik üzerine aynı ibareyi yazdırmıştır.

Hz. Muhammed (s.a.v.), ilk olarak Habeş hükümdarı Necâşî'ye İslâm'a davet mektubu göndermişti. Hicret'in 7. senesinde ise, Yemen'i hâkimiyeti altında tutan İran hükümdarına peygamberliği hakkında bilgi veren ve onu İslâm'a davet eden bir mektup göndermiştir. Hz. Peygamber, Suriye'yi hâkimiyeti altında tutan Roma İmparatoru Herakliyus'a ve İskenderiye'deki, Mısır hâkimi Mukavkıs'a da benzer mektuplar göndermiştir¹⁹.

Doğu Arabistan'ın bugün el-Hesâ (el-Ehsâ) ismi verilen sahil vilâyeti, o dönemde "Bahreyn" ismi ile anılmaktaydı. II. Şapur'dan (310-379) itibaren İran İmparatorluğu'nun bir parçası olan Bahreyn, Temîm Kabilesi'nin Abdullah ibn Zeyd -Münzir ibn Sâva bu kabiledendir- kolu tarafından idare edilmekteydi²⁰. Hırka-i Saadet koleksiyonunda bulunan mektup, muhtemelen gönderilen ikinci mektuptur. El-'Ala' İbnü'l-Hadramî, tarafından götürülen ilk mektubun ardından Münzir, İslâmiyet'i kabul etmiştir. Kaynaklardan Hz. Peygamber'in Münzir'e bu mektuptan sonra da karşılıklı mektuplaşmanın devam ettiği takip edilmektedir²¹.

Hz. Peygamber, döneminin önemli yönetim merkezlerinden biri olan Suriye'de, Roma İmparatorluğu'na bağlı Gassâniler devleti bulunmaktaydı. Hz. Muhammed'in (s.a.v.), Gassâni hükümdarı el-Hâris bin Ebî Şummar'a gönderdiği mektup, Hicrî 6. yılda (Milâdi 628) yazılmıştır²². Bir Hıristiyan olan el-Hâris, hiçbir unvanının yer almadığı bu mektupla İslâm'a davet edilmesi üzerine, dini hisleri-

18- Sofuoğlu 1989, c. 13, s. 5914-5915.
19- Ağca, 2013, s. 371-375.

20- Hamidullah 1967, s. 250.
21- Ağca 2013, s. 371.
22- Hamidullah 1967, s. 216.

Resim 5 - Hz. Peygamber'in Dişi'nin Mahfazası TSM 21/3-4

nin rahatsız olduğunu hissetti. Medine'ye hücum edeceğini bildirerek tehditlerde bulundu. Ancak, muhtemelen böyle bir sefer için bağlı olduğu Roma imparatorunun yeterli yardımı sağlanamadığından savaş çıkmamıştır. Buna karşın Hz. Peygamber'in bir diğer elçisi, Busrâ valisine bir mektup götürürken, Şurahbil ibn Amr isimli başka bir Gassâni reisinin arazisinden geçerken şehit edilmiştir. Devletler hukukunun ihlali üzerine Hz. Peygamber, savaş ilan etmiş ve Mu'te'de Roma ordusunun desteklediği Gassâni ordusu ile savaş cereyan etmiş ve Müslümanların zaferiyle sonuçlanmıştır²³.

Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından, dönemin Mısır hâkimine gönderilmiş olan bir diğer mektup, Sultan Abdülmecid tarafından satın alınarak, Hırka-i Saadet koleksiyonuna dâhil edilmiştir²⁴. Hz. Peygamber'in bu mektubuna cevap gelmiş ve günümüze kadar da muhafaza edilmiştir. Ancak Hırka-i Saadet koleksiyonuna dâhil değildir. Mukavkis, cevabi mektubunda, nezaketle; Araplar arasından bir peygamber çıkma ihtimalini reddetmekte ve hediyeler gönderdiğini haber vermektedir (iki kadın köle, bir elbise ve bir

katır). Tarihçiler bu listeye Mâbûr isimli bir kadını, camdan bir su kabını ve İskenderiye imalatı bir kutuyu da ilave etmektedir. En uzun hediye listesini veren Evhadî'ye göre gönderilen hediyeler²⁵, dört köle, bir merkep, bir at, 20 miskal altın, 20 parça "kabâti" kumaş, Benhâ mahsulü bir miktar bal "ve onlarda makbul olan diğer şeyler"dir. Hz. Peygamber'in bu köleler arasından Maria isimli kadını kendisinde bırakıp diğerlerini ashâbına hediye etmiştir. Hz. Peygamber'in, Maria'dan oğlu İbrahim dünyaya gelmiş ve küçük yaşta ölmüştür.

Hz. Peygamber'in hayatının son dönemlerinde, İslâm devletinin güçlenip büyümesi ile birlikte yalancı peygamberler ortaya çıkmaya başlamıştır. Necid'de oturan ve Arabistan'ın en güçlü kabilelerinden biri olan ve İslâm'ı kabul etmeyen Beni Halife kabilesinin lideri Havza bin Ali'nin yerine geçen Müseylime İslâm'ın gerçek din olduğunu kabul etmekten ziyade, İslâm devletinin güçlenmesi sebebiyle faydalanma gayesiyle bir elçi heyetiyle birlikte Medine'ye gelmiş, ancak Hz. Peygamber'in huzuruna çıkmamıştır. Heyetin Müslüman olması üzerine Hz. Peygamber, her birine he-

23- Ağca 2013, s. 373.

24- Hamidullah 1967, s. 212.

25- Hamidullah 1967, s. 207.

Resim 6 - Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Ehsa Valisi Münzir B. Sáva'ya Gönderdiği Mektup TSM 21/397

Resim 7 - Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Mührü TSM 21/167

diyeler vermiş, içlerinden birinin eşyaların yanında kaldığını öğrenince, ona da hediye göndermiştir. Yemâme'ye, Hz. Peygamber'in kendisine gönderdiği hediyelerle dönen Müseylime peygamberlik iddiasında bulunur ve Hz. Peygamber'in hediyelerini göstererek, O'nun kendisini tanıdığını söyler. Yeni Müslüman olmuş halkı etrafında toplayabilmek için içki, zina gibi yasakları kaldırır. Hz. Peygamber ile müşterek peygamber olduğunu iddia eden Müseylime'nin, mektup yazarak bunun teyidini talep etmesi üzerine Hz. Peygamber, yalancı peygamber Müseylime'ye bir mektup gönderir. Bu olaydan kısa bir süre sonra Hz. Peygamber'in vefat etmesi ile, dinden dönenlerin sayısı artmıştır. Hz. Ebu Bekir'in halifeliği döneminde dinden dönenlerle ciddi savaşlar yapılmıştır.

Hz. Muhammed (s.a.v.) tıraş olurken saç ve sakalları sahâbeler tarafından toplanır, O'da buna itiraz etmezdi. Özellikle Hz. Peygamber Vedâ Haccı'nda ihramdan çıkarken tıraş olmuş, saç ve sakal kılları ashâbi tarafından değerli bir hatıra olarak saklanmıştır²⁶. Hz. Peygamber'in sakal-ı şerifleri hediye, satın alma ve muhallefat yoluyla Topkapı Sarayı'nda toplanmaya başlamıştır. Çok sayıda olan sakal-ı şeriflerden İstanbul'daki birçok cami ve türbede olduğu gibi Anadolu'daki birçok camide de bulunmaktadır. Sakal-ı şeriflerin, kandil gecelerinde bulunduğu mahallerde halka açılmaları ve toplu ziyaretlerin yapılması bir gelenektir. İstanbul'da, kandil gecelerinde türbelerin gezilerek, buradaki sakal-ı şeriflerin ziyaret edilmesi günümüzde de devam etmektedir. Topkapı Sarayı'na muhtelif yollarla gelen Hz. Muhammed'e (s.a.v.) ait sakal ve saç

kılları, saray kuyumcuları tarafından yapılmış, kıymetli mahfazalar içinde korunmuştur.

Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi dönüşünde beraberinde getirdiği kutsal emanetler Topkapı Sarayı'nda padişahların özel mekânı olan Has Oda içinde muhafaza edilmeye başlanmıştır. Yüzyıllar içinde hediye, satın alma, muhallefat gibi yollarla Has Oda Dairesi'nde toplanmaya devam edilen kutsal emanetlere gösterilen hürmet koleksiyonun gelişmesine katkıda bulunmuştur. Özel törenlerle ziyaret edilen kutsal emanetler için padişahlar mekânlarını terk etmiş ve Harem dairesinde yaptırıldıkları odalarda yaşamaya başlamışlardır. Hırka-i Saadet'in muhafaza edildiği ve gece-gündüz Kur'an-ı Kerim okunan mekân, Sultan II. Mahmud döneminde yapılan düzenlemelerden sonra Hırka-i Saadet Dairesi olarak anılmaya başlamıştır. Kutsal Emanetler, Cumhuriyet sonrasında da yerinden hareket ettirilmemiş ve artık Mukaddes Emanetler Dairesi olarak adlandırılan, yüzyıllardır korundukları mekanda modern müzecilik kurallarıyla korunmaya devam edilmiştir. Dünya'nın her yerinden gelen ziyaretçiler, yüzyıllardır devam eden bir gelenekle Hz. Peygamber'in en büyük mucizesi Kur'an-ı Kerim'in, İstanbul'a özgü okunmasını dinleyerek Hz. Peygamber'in kutsal emanetlerini ziyaret etmektedir.

26- Lings 2004, s.748.

KAYNAKÇA

- Ağca 2008 Ağca, Sevgi; "Surre-i Hümayûn Geleneği", *Surre-i Hümayun*, catalogue of an exhibition held at the Topkapı Palace Museum, 16 April-25 May 2008, İstanbul 2008.
- Ağca 2013 Ağca, Sevgi; *Hırka-i Saadet: Teşkilatı, Törenleri ve Kutsal Emanetleriyle Hırka-i Saadet Dairesi*, İstanbul 2013.
- Atalar 1991 Atalar, Münir; *Osmanlı Devleti'nde Surre-i Hümayûn ve Surre Alayları*, Ankara 1991.
- Çuhadar 2003 *Mustafa Sâfi'nin Zübdetü't-Tevârih'i*, haz. İbrahim Hakkı Çuhadar, cilt 2, Ankara 2003.
- Emecen 2010 Emecen, Feridun M.; *Zamanın İskenderi, Şarkın Fatihi Yavuz Sultan Selim*, İstanbul 2010.
- Eyüb Sabri 1884 Eyüb Sabri; *Mir'ât-ı Haremeyn*, İstanbul 1884.
- Fetvacı 2013 Fetvacı, Emine; *Sarayın İmgeleri: Osmanlı Sarayının Gözüyle Resimli Tarih*, İstanbul 2013.
- Hamidullah 1967 Hamidullah, Muhammed; *İslâm Peygamberi Hayatı ve Eserleri*, çev. M. Said Mutlu, İstanbul 1967.
- Hammer 1783 Hammer-Purgstall Joseph von.; *Histoire de l'Empire Ottoman*, Paris 1783.
- Lings 2004 Lings, Martin; *Hız Muhammed'in Hayatı*, çev. Ali Çavuşoğlu, Ankara 2004.
- İpşirli 1999 *Tarih-i Selânikî*; haz. Mehmet İpşirli, Ankara 1999.
- Necipoğlu 2006 Necipoğlu, Gülru; *15. ve 16. yüzyılda Topkapı Sarayı Mimari, Tören ve İktidar*, çev. Ruşen Sezer, İstanbul 2006.
- Öztuna 1977 Öztuna, Yılmaz; *Büyük Türkiye Tarihi*, İstanbul 1977.
- TSMK, R. 1304 Lokman; *Zübdetü't-Tevârih*, İstanbul 1583, TSMK, R. 1304.
- Senemoğlu (tarihsiz) *Haydar Çelebi Ruznâmesi*; haz. Yavuz Senemoğlu, İstanbul (tarihsiz).
- Sofuoğlu 1989 *Sahih-i Buhâri ve Tercemesi*, çev. Mehmed Sofuoğlu, İstanbul 1989.
- Tansel 1969 Tansel, Selâhattin; *Yavuz Sultan Selim*, Ankara 1969.

Arşiv Kaynakları

- TSMA, D. 8
TSMA, D. 262/2, 1b
D. 262/3, 2 b

Figure 1. Reliquary of the Holy Mantle (inv. no. 21/9). Ottoman era, commissioned by Sultan Abdülaziz in 1282 AH/1866 CE.

THE PROPHET'S RELICS IN THE CHAMBER OF THE HOLY MANTLE

SEVGİ AĞCA

T

he historical journey of the Holy Mantle, after which the Privy Chamber (*Has Oda*) of the Topkapı Palace was renamed, goes back to the Age of Felicity (the lifetime of the Prophet Muhammad) and ends at the palace in Istanbul. The last of the prophets charged with propagating the religion of God across the earth, the Prophet Muhammad (p.b.u.h.) encountered many difficulties in the process of spreading the message. After having suffered violence and torment at the hand of the polytheists while in Mecca, the Muslims were given leave to respond to war with war by a Qur'anic verse¹ that was revealed following their migration to Medina. The believers, who sided with the Prophet in the battles waged to spread the religion of Islam, sacrificed their lives for the sake of God. But the war to spread Islam was not confined to the battlefield; it continued in the intellectual sphere as well. Thus, for example, poets who satirized Islam found themselves confronted by Muslim poets who praised Islam, and the two groups competed with each other in this domain too.

For instance, 'Abdullah b. Rawahah was one of the leading poets of Islam, and his death in the Battle of Mu'tah deprived the Prophet not only of a companion but also of a major poet whose works he had viewed as equal to the poetry of Hassan b. Thabit and Ka'b b. Malik. There were, however, two other Arab poets who overshadowed all their contemporaries, namely Labib and Ka'b bin Zuhayr, the latter an important poet of the generation after Zuhayr b. Abi Sulma.

After the conquest of Mecca, Ka'b's brother became a Muslim. Out of resentment, Ka'b wrote a poem satirizing the Prophet, and the Prophet in return declared it to be a service to Islam to kill him for the harm he had done to the cause. A short while later, Ka'b regretted his actions, took refuge in Mecca at the home of an acquaintance belonging to the tribe of Juhayna, and embraced Islam.

Ka'b then mingled with the Prophet's companions and, going up to him, placed his hand over his and asked: "O Messenger of God, if Ka'b b. Zuhayr were to repent and come to you, would you accept him?" When the Prophet replied in the affirmative, Ka'b identified himself, saying: "I, O Messenger of God, am Ka'b b. Zuhayr." Some companions immediately sprang up to kill him, but the Prophet stopped them in their tracks. Thereupon Ka'b began to recite a *qasida* (eulogy) that he had written in the

Prophet's honor. "It was in the traditional Bedouin style, splendid in diction and highly melodious, with many vivid descriptions of nature; but the gist of it was to beg forgiveness. It ended with a passage in praise of the Prophet and the Emigrants [Muslims who had migrated from Mecca to Medina], which begins:

The Messenger a light is, source of light;
An Indian blade, a drawn sword of God's swords,
Amid Quraysh companions. When they chose
Islam in Mecca's vale, men said: "Be gone!"
They went, not weaklings, not as men that flee,
Swaying upon their mounts and poorly armed,
But heroes, proud and noble of mien, bright-clad
In mail of David's weave for the encounter.

When he had finished, the Prophet drew off his cloak and threw it over the shoulders of the poet in recognition of his mastery of language."² Ka'b b. Zuhayr cherished this keepsake with which he had been entrusted with great pride throughout his life. Mu'awiya b. Abi Sufyan, the first Umayyad caliph, tried to purchase the mantle from Ka'b, in part to legitimate his caliphate. The poet refused to part with this prized memento in exchange for money, but after his death, his heirs did sell the mantle to Mu'awiya. The fact that the Holy Mantle was now kept in the care of Mu'awiya gave it new meaning, and it came to be regarded as a symbol of the caliphate. The Holy Mantle passed from the Umayyads to the 'Abbasids and thence to the Mamluks, and is now preserved at the Topkapı Palace Museum in the Collection of the Holy Mantle. It passed to the Ottomans during the reign of Sultan Selim I (r. 1512-1520 CE).

At the end of the challenging military campaign he had undertaken to prevent the splitting up of the Muslim world, the victory secured by Sultan Selim "the Stern" at the Battle of Chaldiran (23 August 1514 CE)³ brought both him and the Ottoman Empire a great deal of prestige throughout Islam. Whether domestic or foreign, historical sources generally acknowledge Selim's religious devoutness. The eminent Austrian historian Joseph von Hammer-Purgstall notes that the Sultan had all the carpets removed at the first prayers following the conquest of Cairo, prostrated himself onto the bare earth and wept, adding "in the history of the Ottoman sultans, there is no other example of such religiosity."⁴ Sultan Selim had not concerned himself with the caliphate early in the Egyptian Campaign, but he made proof of

1- "Permission is given to those who fight because they have been wronged. And indeed God is able to give them victory. Those who have been driven from their homes unjustly, only because they said 'Our Lord is Allah'..." (surah Hajj 22:39-40).

2- Lings 1983, p. 314.

3- Emecen 2010, pp. 92-118.

4- Hammer 1783, p. 327.

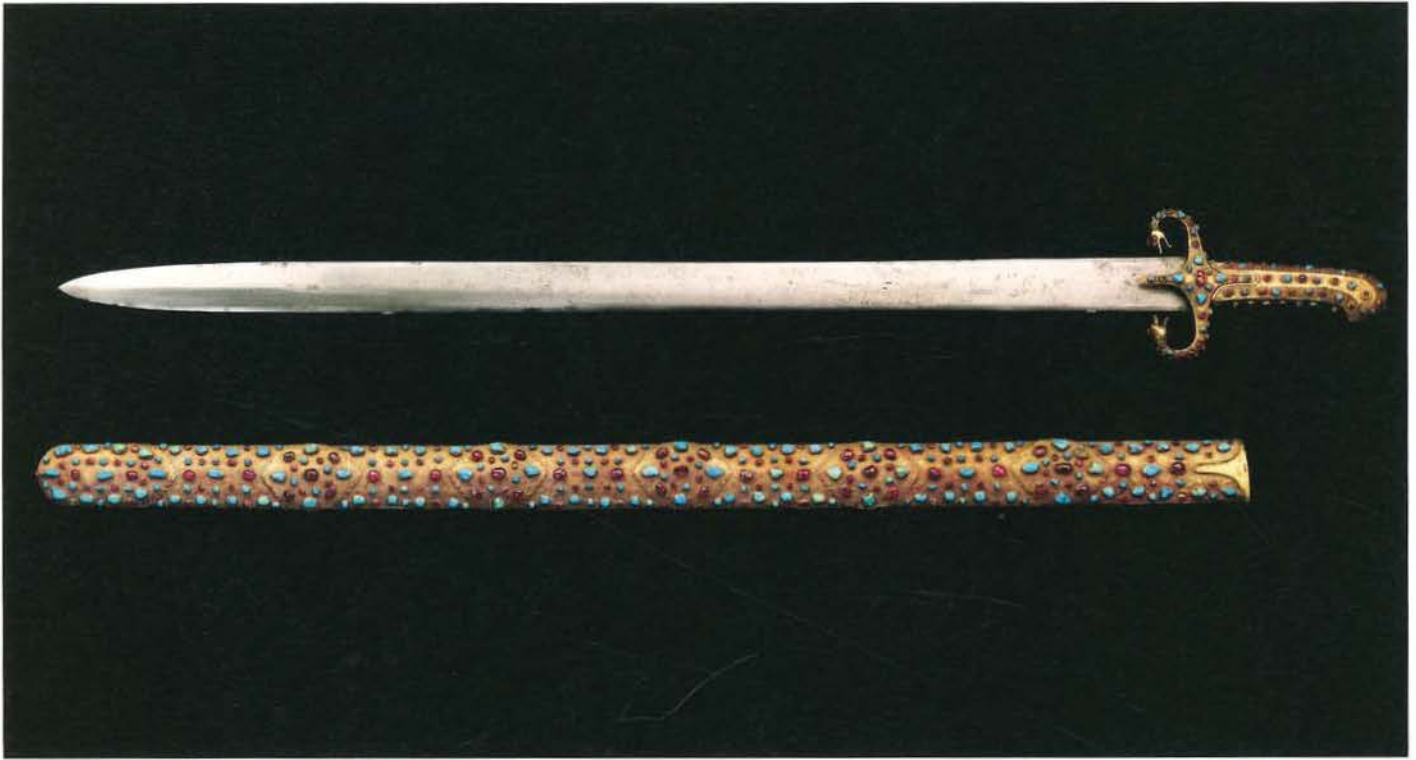

Figure 2. The sword of the Prophet (inv. no. 21/129). Blade: seventh century. Hilt and scabbard: Ottoman era, sixteenth century.

his sensitivity about Mecca and Medina upon his entry into Aleppo on 28 August 1516 CE.⁵ At the first Friday prayers performed in the Great Mosque of Aleppo, the preacher referred to him as “sovereign (*hakim*) of the two Holy Precincts” without explicitly mentioning his name. Selim intervened, instructing him to change the title to “servant (*hadim*) of the two Holy Precincts,”⁶ and this title continued to be used in the centuries that followed.⁷

During his stay in Cairo, Sultan Selim met Muhammad Abu Numay, the son of Barakat, the Sharif of Mecca. Abu Numay was ceremonially received on 3 July 1513 CE.⁸ He pledged allegiance to the Ottoman Empire and gave the sultan a number of gifts. In response, Selim showed him a great deal of reverence.⁹

The victorious Sultan Selim I brought the holy relics back from Cairo and had them placed in a special cabinet in the Privy Chamber, a space built exclusively for sultans. Chroniclers of the period are unanimous in stating that these relics included the Holy Mantle, a chip off the tooth of the Prophet Muhammad (p.b.u.h.), broken during the Battle of Uhud, a few strands of the Prophet’s beard, and a number of keys of the Ka’ba. These important relics of the

Prophet of Islam are currently preserved under the guardianship of the Republic of Turkey. (Figure 1)

Chronicles and archival documents make it possible to state definitively that, contrary to popular opinion, the holy relics now in the Privy Chamber/Chamber of the Holy Mantle were not all brought back by Sultan Selim I upon his return from the Egyptian Campaign. Rather, estates, bequests, and purchases continued to enrich the collection of holy relics at the Palace, where they were zealously protected by the caliphs.¹⁰

The sword of the Prophet, which he had given as a gift to ‘Umar b. al-Khattab, passed to the Umayyad treasury and thence to that of the ‘Abbasids. Taken from the caliphs’ treasury by the Mamluk ruler Baybars al-Bunduqdari upon his entry into Baghdad, the sword was preserved for centuries by his descendants. It was given to Sultan Murad III in 1574 CE, a few months after his enthronement,¹¹ by a certain Suleyman, one of Baybars’s descendants. Thus, it came to be part of the collection of the Chamber of Holy Relics. A letter accompanied the sword, explaining that Suleyman al-Bunduqdari had dreamt of the Prophet who had told him to send the sword to Sultan Murad.¹² (Figures 2)

5- Tansel 1969, p. 216.

6- Eyüb Sabri 1884, p. 77; Öztuna 1978, vol. 3, p. 234; Atalar 1991, p. 19; Ağca 2008, p. 30.

7- Later Ottoman sultans were, sometimes, also referred to as “sovereign of the two Holy Precincts”; cf. the History of Mustafa Selânikî in İpşirli 1999, p. 35.

8- Senemoğlu undated, p. 215.

9- Emecen 2010, p. 303.

10- Ağca 2013, p.21.

11- Necipoğlu 2006, p. 195; Fetvacı 2013, p. 219.

12- Zübdeü’t-Tevarih, TSMK, R. 1304, f. 90b.

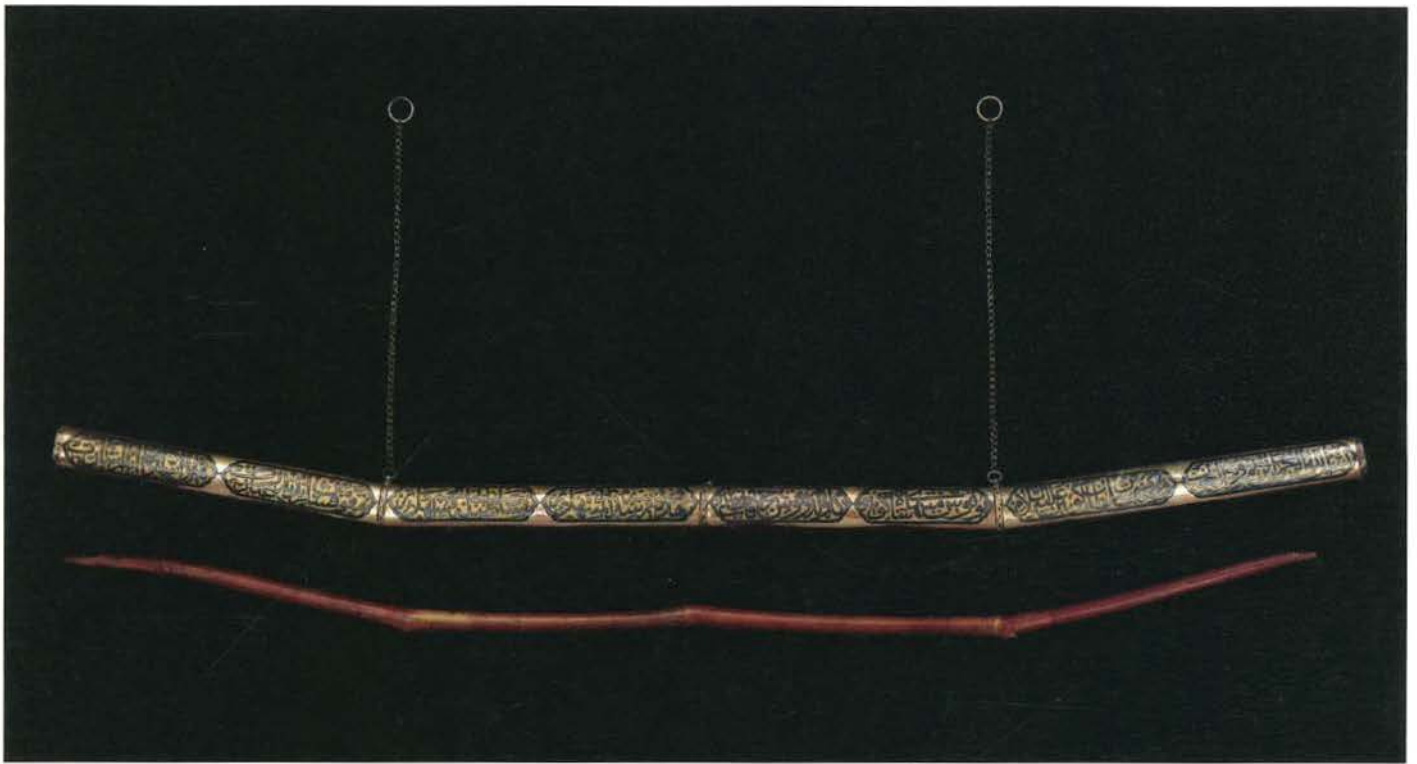

Figure 3. The bow of the Prophet (inv. no. 21/68). Bow: seventh century. Case: Ottoman era, commissioned by Sultan Ahmed I (r. 1603–1617).

The Prophet's Banner known as *'Uqab*, first given to 'Ali b. Abi Talib at the Battle of Khaybar, was kept for many years at the treasury of the Citadel of Damascus. It was traditionally taken out of the treasury every year and sent with the Surre procession to the Holy Precincts; at the end of the pilgrimage, it would be brought back to Damascus and ceremonially placed back in the treasury of the Citadel.¹³ The Prophet's Banner was brought to Istanbul in 1593 on the occasion of the war against the Austrian Habsburg Empire and returned after the hostilities had ended. It was brought to Istanbul for the second time the following year for the Hungarian Campaign, but this time it was not returned; instead, it was kept in the Privy Chamber.¹⁴ (Figure 4)

The number of holy relics kept in the Privy Chamber increased during the reign of Sultan Ahmed I (r. 1603–1617 CE). Some of the items that became part of the collection of Holy Relics in this period are the old silver rain gutter of the Ka'ba, which had been ordered replaced with a golden one by the sultan, and a staff made from a wooden beam taken out of the Ka'ba wall, having been replaced due to wear; both these items were acquired after the Ka'ba repairs of 1611 CE. Also a gold panel adorned with pearls was brought from the Garden of the Pure (the tomb of the Prophet) in Medina, after it had been replaced with a large dia-

mond-encrusted jewel.¹⁵ Chronicles of the period of Sultan Ahmed I reveal that the Holy Mantle was, at the time, still being kept in the cabinet commissioned by Sultan Selim I.¹⁶

An official register dated 11 Ramadan 1097 AH/1 September 1686 CE, now preserved in the Topkapı Palace Archives, provides a list of the items preserved by Privy Chamber custodians, as well as those guarded by the sword-keepers of the sultan. The sword-keepers' treasury, located in the Chamber of the Holy Mantle, include the sword of 'Uthman b. 'Affan, two swords that had belonged to Khalid b. Walid, the sword of Zubayr b. al-'Awwam, that of 'Ali b. Abi Talib (referred to as "Abu'l-Hasan, scribe of the Messenger of God"), and those of Mu'adh b. Jabal, Ja'far al-Tayyar, 'Ammar b. Yasir, and Imam Zayn al-'Abidin ('Ali b. Husayn), and two more swords that had belonged to companions of the Prophet.¹⁷

Another register, this one dated 1291 AH/1874–75 CE, provides information about holy relics attributed to the Prophet's daughter: "Following the death of Fatma Sultan, daughter of the Khan of Crimea Selim Giray, holy relics and artifacts found in her estate including the mantle of Fatima bt. Muhammad, a strand of the blessed beard of the Prophet preserved in a silver box, strands of the blessed beard of the Prophet preserved in a small purse, the

13- Ağca 2008, p. 37.
14- Ağca 2013, pp. 20-21.

15- Çuhadar 2003, pp. 207-230.
16- Zübde'tü't-Tevârih, TSMK, R. 1304, f. 128b.
17- TSMA, D. 8., ff. 6b-7a.

Figure 4. Reliquary of the Prophet's banner (inv. no. 21/29). Ottoman era, seventeenth century.

Qur'anic chapter *al-An'am* copied by the Caliph 'Umar, and the chapter *al-Baqara* copied by the Caliph 'Ali have become part of the lofty treasury of the Holy Relics."¹⁸

A piece of the Prophet's tooth that was broken by a blow received during the Battle of Uhud (3 AH/625 CE)¹⁹ was carefully preserved for many centuries, and came to the Chamber of the Holy Mantle during the reign of Sultan Selim I. The palace jewelers constructed a precious reliquary to preserve the piece of the Prophet's tooth. (Figure 5)

When the Prophet decided to send letters to major state capitals and tribes, inviting them to embrace Islam, his Persian companion Salman al-Farisi told him that Persian rulers would not accept his letters unless they were sealed. Thereupon the Prophet commissioned a seal bearing the inscription "Muhammad b. 'Abdullah." The engraver, however, mistakenly wrote "Muhammad, Messenger of God" instead, and this is the seal whose imprint appears

on letters still extant.²⁰ After the Prophet's death, the seal was kept first by Abu Bakr, then by 'Umar, and finally by 'Uthman. During the latter's caliphate, however, it was lost. 'Uthman had it searched for days, and when he was convinced that it was not to be found, he had the same inscription engraved on an agate.

The first letter of invitation to Islam was sent by the Prophet Muhammad (p.b.u.h.) to Ashama, the negus of Ethiopia. In the seventh year of the *Hijra*, he sent another letter to the monarch of Persia, whose domains also included Yemen, informing him of his prophethood and inviting him to embrace Islam. He also sent similar letters to the Roman Emperor Heraclius, who ruled over Syria, and to Muqawqis, the ruler of Egypt, who was based in Alexandria.²¹

The coastal province known today as al-Hasa or al-Ahsa in eastern Arabia was called Bahrain at the time of the Prophet. Part of the Persian Empire since the time of Shapur II (r. 310-379 CE), Bahrain

18- TSMA, D. 262/2, f. 2b; D. 262/3, f. 1b.
19- Sofuoğlu 1989, vol. 8, pp. 3815-3816.

20- Sofuoğlu 1989, vol. 13, pp. 5914-5915.
21- Ağca 2013, pp. 371-375.

Figure 5. Reliquary of the Prophet's tooth (inv. no. 21/3 and 4).

was ruled by the 'Abdullah b. Zayd branch of the Tribe of Tamim.²² Mundhir b. Sawa belonged to this branch, and is the addressee of a letter in the collection of the Holy Mantle, probably the second letter written to him. The first letter was delivered by al-'Ala b. al-Hadrami and convinced Mundhir to embrace Islam. Sources indicate that the Prophet continued to correspond with Mundhir after this initial contact.²³ (Figure 6)

Another letter sent by the Prophet Muhammed (pbuh), this one to the ruler of Egypt, was purchased by Sultan Abdülmecid and included in the collection of the Holy Mantle.²⁴ To this letter came a reply, which is also extant, though not in the same collection. In his reply, Muqawqis politely ruled out the possibility of a prophet appearing from amongst the Arabs, but said that he was sending some gifts along with his letter: two female slaves, a garment, and a mule. Historians add to this list a woman named Mabur, a glass water cup, and a box manufactured in Alexandria. Ac-

ording to Awhadi, who provides the longest list, the gifts sent to the Prophet included four slaves, a mule, a horse, 20 *mithqals* of gold, 20 lengths of Egyptian linen (*qabati*), some honey from Banha, "and other things prized among them."²⁵ It is known that the Prophet took one of the female slaves, Mariya the Copt, to be his concubine and she bore him a son named Ibrahim. However, he died in infancy.²⁶

When the Prophet Muhammad (p.b.u.h.) shaved, his companions would collect strands of his hair and beard, and he would not object. This was especially so when he returned from the Farewell Pilgrimage: he shaved as he left the state of *ihram*, as is required, and his hair and beard were kept by his companions as precious keepsakes.²⁷ After the caliphate passed to the Ottoman dynasty, strands of the Prophet's hair and beard started to be collected at the Topkapı Palace through donations, purchases, and unclaimed estates. As many such strands are extant, they are now preserved

22- Hamidullah 1967, p. 250.
23- Ağca 2013, s. 371
24- Hamidullah 1967, p. 212.

25- Hamidullah 1967, p. 207.
26- For the Prophet's other letters inviting their addressees to embrace Islam, see Ağca 2013, pp. 371-375.
27- Lings 2004, p. 748.

Figure 6. Letter sent by the Prophet Muhammed (p.b.u.h.) to Mundhir b Sawa, ruler of al-Ahsa (inv. no. 21/397).

Figure 7. The seal of the Prophet (inv. no. 21/67).

in numerous mosques and mausolea in Istanbul, as well as in many Anatolian mosques. It was a tradition to display these relics on holy nights, and group visits would be organized. The tradition of touring mausolea across Istanbul and visiting the strands of the Prophet's hair and beard continues to this day. The relics at the Topkapı Palace were preserved in precious reliquaries made by the palace jewelers. (Figure 7)

The Holy Relics brought back by Sultan Selim I on his return from the Egyptian Campaign were kept in the Privy Chamber, the private domain of the sultans at the Topkapı Palace. Over the centuries that followed, more relics were collected in the Privy Chamber through donations, purchases, and unclaimed estates, and the respect paid to them contributed to the expansion of the collection. Yielding their private space to the Holy Relics, which were visited through special ceremonies, the sultans began to live in the rooms they had built in the Harem section. The space where the Blessed Mantle is kept and where the Qur'an is recited day and night, was reorganized during the reign of Sultan Mahmud II (r. 1808–1839

CE), after which it came to be known as the Chamber of the Holy Mantle.

Following the establishment of the Republic, the Holy Relics remained in place in the section now called the Chamber of the Holy Relics, where they are preserved according to the principles of modern museology. Today, travellers from all over the world visit the Holy Relics of the Prophet Muhammad (p.b.u.h.) as they listen to the recitation of the Holy Qur'an, that greatest of miracles, in the style of Istanbul, the seat of the Caliphate for many centuries.

BIBLIOGRAPHY

- Ağca 2008 Ağca, Sevgi. "Surre-i Hümayûn Geleneği", catalogue of an exhibition held at the Topkapı Palace Museum, 16 April-25 May 2008, İstanbul 2008
- Ağca 2013 Ağca, Sevgi. *Hırka-ı Saadet: Teşkilatı, Törenleri ve Kutsal Emanetleriyle Hırka-ı Saadet Dairesi*, İstanbul 2013.
- Atalar 1991 Atalar, Münir. *Osmanlı Devleti'nde Surre-i Hümayûn ve Surre Alayları*, Ankara 1991.
- Çuhadar 2003 Mustafa Sâfî'nin *Zübdetü't-Tevârih'i*, ed. İbrahim Hakkı Çuhadar, 2 vols. Ankara 2003.
- Emecen 2010 Emecen, Feridun M. *Zamanın İskenderi, Şarkın Fatihisi Yavuz Sultan Selim*, İstanbul 2010.
- Eyüb Sabri 1884 Eyüb Sabri, *Mir'ât-ı Haremeyn*, İstanbul 1884.
- Fetvacı 2013 Fetvacı, Emine. *Sarayın İmgeleri: Osmanlı Sarayının Gözüyle Resimli Tarih*, İstanbul 2013.
- Hamidullah 1967 Hamidullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi Hayatı ve Eserleri*, trans. M. Said Mutlu, 3d ed., İstanbul 1967.
- Hammer 1783 Hammer-Purgstall, Joseph von. *Histoire de l'Empire Ottoman*, Paris 1783.
- Lings 1983 Lings, Martin. *Muhammad: His Life Based on the Earliest Sources*, Rochester, VT 1983.
- İpşirli 1999 *Tarih-i Selânikî*, ed. Mehmet İpşirli, Ankara 1999.
- Necipoğlu 2006 Necipoğlu, Gülru. *15. ve 16. yüzyılda Topkapı Sarayı Mimarî, Tören ve İktidar*, trans. Ruşen Sezer, İstanbul 2006.
- Öztuna 1977 Öztuna, Yılmaz. *Büyük Türkiye Tarihi*, İstanbul 1977.
- TSMK, R. 1304 Lokman. *Zübdetü't-Tevârih*, İstanbul 1583, TSMK, R. 1304.
- Senemoğlu (undated) *Haydar Çelebi Ruznâmesi*, ed. Yavuz Senemoğlu, İstanbul (undated).
- Sofuoğlu 1989 *Sahih-i Buhâri ve Tercemesi*, trans. Mehmed Sofuoğlu, İstanbul 1989.
- Tansel 1969 Tansel, Selâhattin. *Yavuz Sultan Selim*, Ankara 1969.

Archival Sources

- TSMA, D. 8
TSMA, D. 262/2, f. 1b
D. 262/3, f. 2b